

Social inclusion between needs and opportunities

Habilitation Thesis

Sorin Cace

Research Institute for Quality of Life

July 2012

Abstract

The field of social policies, the component of social inclusion particularly, is a constant research topic in the international and national research. The research directions presented in the habilitation thesis belong to the specific areas of social policies: social inclusion, Roma population, programs and program evaluation, absorption of the European Social Funds, social economy for the vulnerable groups.

The contributions mentioned in the current paper refer mostly to the last 6-7 research years. These contributions support the experience accumulated in 16 years of research.

The papers on social inclusion that are presented approached both the theoretical component regarding the international and national concepts, as well as the applied component, by showing the relevant policies from Romania.

As member of research team in some of the most representative research projects and evaluations focused on the Roma population living in Central and South-Eastern Europe, particularly in Romania my contribution is significant both in terms of knowledge in this field, and in terms of policy development (Zamfir, Zamfir 1993; Ivanov, 2002; Preda, Zamfir, 2002; Cace, Vladescu, 2004; Cace et al., 2007; Cace et al., 2010).

Part of the explanations regarding the behavioural differences between the Roma and non-Roma population have roots in cultural patterns. The Roma are thought to behave suboptimal because of their cultural legacy, and the culture has a large inertia, preventing the people to adapt to new conditions. By contrast, economists start from the idea that people behave optimally in an individual manner, by adapting rapidly. Actually, each of the two approaches contributes more or less to explaining the process of excluding the Roma population from the social life with all its components.

The paper that overview developments in the field of public policies for Roma people (Ionescu, Cace, 2006) is the continuation of a program initiated by the Research Institute for Quality of Life, by presenting and studying the public policies impacting on the Roma population.

The paper *Employment policies for the Roma population* (Ionescu, Cace, 2006), brings information on the employment status and on the access of the Roma to the labour market.

One of the research hypotheses launched by the authors (Cace, 2007), is that low level of stimulation of the financial earning because of a system of mutual assistance (solidarity networks) which is a characteristic of these communities. The economic exclusion, obvious by the lack of constant, safe incomes, produced necessarily the need to develop a system for the redistribution of the material values within the community. However,

the asymmetry of the access to income leads to the situation in which some people rather help the others while not benefiting of reciprocity.

Another area of interest is the absorption of the European funds, the social programs and their evaluation (Cace, Duminičă, Preda, 2006; Arpinte, Cace, Preotesei, Tomescu, 2009; Cace, Cace, Iova, Nicolăescu, 2009, Cace, Cace, Nicolăescu, 2011).

Within the context of the global economic recession, the new EU member states should commit themselves to constant efforts in order to optimise their national capacities to absorb allocated European Funds during the pre-accession period, more to maintain the level, rather than to reduce the gap from the EU member states.

Thus, the evaluation of the absorption capacity becomes imperative for the efficientization of the process of planning, development and implementation of the projects/programs financed by the EU following the transfer of positive community practices between the old and new EU member states, for the use of all available resources and for avoiding the “saturation point” in funds absorption.

The evaluation of the social programs is presented in papers approaching national programs and specific programs from various areas.

The social economy provides an innovatory solution to alleviate social exclusion by increasing the labour insertion especially in the case of vulnerable people by developing support mechanisms (Arpinte, Cace, Cojocaru, 2010). Within the context in which the EU stresses the implementation of Europe 2020 strategy, which is associated to the definition of the social economy as a serious partner of the civil society and of the state, it is important to monitor and evaluate the initiatives running in this field of activity and to present the mechanisms which establish a healthy and vibrating ecosystem through this form of economy which supports the innovating social entrepreneurs (Cace, Arpinte, Cace, Cojocaru, 2011). Thus, social economy evaluation and monitoring is a challenge both for the beneficiaries and for the structures involved in running projects in this field. A key element is to strengthen the proactive modalities of incorporating the experiences which prove that social economy can actually contribute to the social cohesion and that it may be one of the significant actors struggling against social exclusion (Cace, Nicolăescu, Scoican, 2010).

Other researches approached occupational policies, the street children, the working Roma children, child trafficking, process, impact and ex-post evaluation of social programs, development of the civil society, the health state of the Roma population and the access to social services, identification of positive practices.

The surveys to which I participated used several research methods such as quantitative studies on nationally, regionally and locally representative samples, document analysis, secondary data analysis, quasi-experimental analysis, cost-benefit analysis, ex-post and impact analysis, case studies using quantitative and qualitative data.

In the coming period, I will continue to develop in-depth research on the role of social economy for the provision of social welfare, particularly at the local level, highlighting the involvement of the actors interested in local development. I also intend to expand the research on the vulnerable groups and on social inclusion. Within this context, a priority objective is to publish papers on the Roma population, both in Romanian and in foreign journals

In my research work plan for 2012 and 2013 I intend to conduct research using multi- and inter-disciplinary teams, approaching various subjects at edge cut between vulnerability, provision of social services and health. A special attention is paid to involvement of young researchers specialised in different areas.

Beyond the individual effort for research and dissemination of the research results, part of my papers relies on collective work, which is why I want to thank the leadership of the Research Institute for Quality of Life and all my colleagues from the institute and to all the other people with whom I worked during the 16 years of research activity.

Rezumat

Domeniul politicilor sociale și, în special, componenta de incluziune socială, reprezintă o preocupare constantă a cercetărilor la nivel internațional și național. Direcțiile de cercetare prezentate în teza de abilitare se încadrează în sfera politicilor sociale: incluziune socială, populația roma, programe și evaluare de programe și economie socială pentru grupuri vulnerabile.

Contribuțiile care vor fi menționate în lucrare se referă cu precădere la perioada din ultimii 6-7 ani. Aceste contribuții confirmă experiența acumulată în 16 ani de cercetare.

Lucrările privind incluziunea socială prezentate vizează atât componenta teoretică cu referire la concepte în plan internațional și național cât și componenta aplicată prezentând politicile în domeniu în România.

Participant la o parte din cele mai importante cercetări și evaluări privind populația roma din România și Europa Centrală și de Est contribuția mea este importantă atât, din perspectiva cunoașterii domeniului, cât și, din punct de vedere al politicilor dezvoltate. (Zamfir, Zamfir, 1993; Ivanov, 2002; Preda, Zamfir, 2002; Cace, Vlădescu, 2004; Cace și alții, 2007; Cace și alții, 2010).

O parte din explicațiile cu privire la diferențele comportamentale dintre romi și nonromi pornesc de la modelele culturale. Se consideră că romii se comportă suboptimal din cauza moștenirii lor culturale, iar cultura are o mare inerție, împiedicând indivizii să se adapteze unor noi condiții. Prin contrast, economiștii pleacă de la ideea că oamenii se comportă optimal în mod individual, adaptându-se rapid. De fapt, fiecare din cele două abordări contribuie într-o mai mare sau mai mică măsură la explicarea procesului de excluziune a romilor din viața socială cu toate componentele ei.

Lucrarea care prezintă politicile publice pentru romi (Ionescu, Cace, 2006) este o continuare a unui program inițiat de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții, prin prezentarea și studierea politicilor publice cu impact asupra populației roma.

Lucrarea Politici de ocupare pentru romi (Ionescu, Cace, 2006) aduce informații privind situația ocupațională și accesul la piața muncii a romilor.

Una din ipotezele lansată de autori (Cace, 2007) se referă la nivelul scăzut de stimulare a câștigului financiar din cauza unui sistem de întraajutorare (rețele de solidaritate) caracteristic acestor comunități. Marginalizarea economică evidențiată prin lipsa veniturilor constante și sigure a produs cu necesitate nevoia creării unui sistem de redistribuire a valorilor materiale în comunitate, însă asimetriile privind accesul la venit duc la situația în care unii ajută mai mult fără a beneficia de reciprocitate.

O altă zonă de preocupări este reprezentată de absorbția fondurilor europene, programele sociale și evaluarea lor. (Cace, Duminică, Preda, 2006; Arpinte, Cace,

Preotesei, Tomescu, 2009; Cace, Cace, Iova, Nicolăescu, 2009; Cace, Cace, Nicolăescu, 2011).

În contextul recesiunii economice globale, noile țări membre UE ar trebui să realizeze eforturi constante de optimizare a capacității de absorbție a fondurilor europene în perioada de pre-aderare mai ales pentru menținerea nivelului, decât pentru reducerea discrepanțelor între statele membre UE. Astfel, evaluarea capacității de absorbție devine imperativă pentru eficientizarea procesului de planificare, generare și implementare a programelor/ proiectelor finanțate de către UE ca urmare a transferului de practici comunitare pozitive între statele membre mai vechi și cele noi, utilizarea tuturor resurselor disponibile, precum și pentru evitarea instalării fenomenului „punctul de saturație” în absorbția fondurilor.

Evaluarea programelor sociale este prezentată prin lucrări care abordează programe naționale și programe specifice în diferite domenii.

Economia socială oferă soluții pentru a se reduce excluziunea socială prin creșterea ratei de ocupare a persoanelor vulnerabile și prin crearea mecanismelor de suport (Arpinte, Cace, Cojocaru, 2010). În contextul în care se pune un accent major pentru transpunerea în practică a Strategiei Uniunii Europene 2020, ceea ce se asociază cu definirea economiei sociale ca un partener serios al societății civile și al statului este importantă monitorizarea și evaluarea inițiativelor derulate în acest sector și prezentarea mecanismelor prin care se creează un ecosistem sănătos și vibrant prin această formă de economie ce sprijină antreprenorii sociali inovatori (Cace, Arpinte, Cace, Cojocaru, 2011). Astfel, evaluarea și monitorizarea economiei sociale reprezintă o provocare atât pentru beneficiari cât și pentru structurile implicate în derularea proiectelor în acest domeniu. Un element important este accentuarea modalităților proactive de a încorpora experiențele care dovedesc că economia socială poate contribui în mod efectiv la coeziunea socială și poate fi unul dintre principalii actorii care luptă împotriva excluziunii sociale (Cace, Nicolăescu, Scoican, 2010).

Alte cercetări au avut în vedere: politici de ocupare, copii străzii, munca la copii romi, traficul de copii, evaluări de proces, de impact și expost privind programele sociale, dezvoltarea societății civile, starea de sănătate a populației roma și accesul la serviciile sociale, identificarea de practici pozitive.

Metodele de cercetare utilizate în cercetările la care am participat sunt diverse și includ studii cantitative pe eșantioane reprezentative la nivel național, regional și local, analiza de documente, analiză secundară de date, analize cvasiexperimentale, analize cost beneficiu, analize expost și de impact, studii de caz prin utilizare de date cantitative și calitative.

În viitor voi continua să dezvolt cercetări aprofundate privind rolul economiei sociale în furnizarea bunăstării sociale, cu precădere la nivel local accentuând implicarea actorilor interesați de dezvoltare locală. De asemenea, am în vedere extinderea cercetărilor

referitoare la grupurile vulnerabile și incluziune socială. În acest context, valorificarea experienței privind situația populației roma prin publicarea unor articole în reviste de specialitate din țară și din străinătate este un obiectiv prioritar.

Doresc să realizez cercetări în echipe multi și interdisciplinare care să studieze problematica de graniță între vulnerabilitate, servicii sociale și de sănătate și care să implice cercetători tineri din domenii diverse.

Dincolo de efortul individual pentru cercetare și diseminare a rezultatelor cercetărilor o mare parte din lucrările mele au la bază o muncă colectivă. De aceea, mulțumesc reprezentanților conducerii Institutului de Cercetare a Calității Vieții și tuturor colegilor mei din institut și din afara lui alături de care am lucrat în cei 16 ani de cercetare.